

**Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності за
порушення, що посягають на власність та у сфері охорони природи,
використання природних ресурсів»
(реєстр. № 13364-1 від 27.06.2025)***

Анотація.

В інформаційній довідці аналізуються правові підстави удосконалення адміністративної відповідальності за порушення, що посягають на власність та у сфері охорони природи, використання природних ресурсів. Відповідний аналіз проведено в контексті пропозицій, передбачених у проекті Закону України (реєстр. № 13364-1 від 27.06.2025) (далі – законопроект).

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного законодавства про адміністративну відповідальність, законам України у сфері екологічної безпеки та охорони природи.

За результатами аналізу виявлено ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації положень законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети.

Ключові слова: *адміністративні правопорушення, адміністративна відповідальність, правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, власність, штраф.*

Вступна частина.

Законопроект є альтернативним до законопроекту № 13364, щодо якого Дослідницькою службою підготовлено і направлено Комітету відповідну інформаційну довідку. Його метою, як і законопроекту № 13364, є «забезпечення екологічної безпеки, запобігання негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження водних ресурсів, шляхом посилення відповідальності за порушення вимог природоохоронного законодавства у сфері охорони і раціонального використання вод та відтворення водних ресурсів». Законопроектом додатково пропонується збільшити розмір санкцій за порушення, що посягають на власність та у сфері охорони природи, використання природних ресурсів.

Основною відмінністю законопроектів № 13364 і № 13364-1 є більші розміри штрафів в останньому.

Основна частина.

У законопроекті досягнення проголошеної мети пропонується реалізувати шляхом внесення змін до 48 статей КУпАП. Переважна більшість цих змін стосується збільшення штрафу (до 100-200 НМДГ, 200-300 НМДГ, 500-100 НМДГ). Проте, обґрунтування такого розрахунку штрафів відсутнє, зокрема відсутні ґрунтовний аналіз статистичних даних або прогноз соціально-економічних наслідків можливих законодавчих змін, які би свідчили про неефективність наявних санкцій за порушення, що посягають на власність та у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, а також необхідність,

через це, значного підвищення їх розміру. Це не відповідає вимогам статті 33 КУпАП щодо критеріїв накладення адміністративного стягнення, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність. Запропоновані суми штрафів мають відповідати принципу пропорційності адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення, його поширеності, конкретним обставинам вчинення та негативним наслідкам, які завдаються встановленому порядку управління, власності та правам громадян.

Погоджуючись із тим, що значна кількість адміністративних правопорушень карається незначними розмірами штрафних санкцій, зокрема й адміністративних правопорушень, що посягають на власність (глава 6 КУпАП), адміністративних правопорушень у сфері охорони природи, використання природних ресурсів (глава 7 КУпАП), визначення розмірів штрафів в КУпАП потребує концептуального, а не точкового (відносно певних видів адміністративних правопорушень) підходу, з відповідними розрахунками та урахуванням положень статті 33 КУпАП.

Окрім того, законопроектом пропонується доповнити диспозиції статей 59 «Порушення правил охорони водних ресурсів», 60 «Порушення правил водокористування» та 77-1 «Самовільне випалювання рослинності або її залишків» КУпАП новими діями відповідно до положень статті 110 Водного кодексу України.

Оскільки запропоновані зміни до цих статей є ідентичними до змін, що пропонуються у законопроекті № 13364, зауваження і рекомендації щодо них збігаються із зауваженнями і пропозиціями, висловленими в інформаційній довідці щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою посилення відповідальності у сфері охорони і раціонального використання вод та відтворення водних ресурсів». Зокрема, це стосується використання нових вузькоспеціальних термінів та їх роз'яснення.

Також забезпеченню повноти, правової визначеності й системності законопроекту, узгодженості його норм з нормами відповідних галузевих законів, сприятиме доповнення диспозицій статей 59–61 КУпАП такими діями, як: використання земель водного фонду не за призначенням; неповідомлення (приховування) відомостей про аварійні ситуації на водних об'єктах; відмова від надання (приховування) проектної документації та висновків щодо якості проектів підприємств, споруд та інших об'єктів, що можуть впливати на стан вод, а також актів і висновків комісій, які приймали об'єкт в експлуатацію.

Ці дії вказані в переліку порушень водного законодавства, за які винні особи мають нести відповідальність (частина третя статті 110 Водного кодексу України). Вони мають суспільно шкідливий характер та очевидні негативні наслідки і підпадають під дію положень статті 9 КУпАП, що визначає адміністративне правопорушення (проступок) як протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок,

власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Реалізація законопроекту не потребує додаткових видатків із державного та місцевих бюджетів України. Водночас ним пропонується істотно збільшити суми штрафів, передбачені санкціями окремих норм КУпАП, а також доповнити цей Кодекс новими правопорушеннями, за вчинення яких застосовуватимуться адміністративні стягнення у вигляді штрафів у значних розмірах. Внаслідок цього реалізація його положень матиме вплив на показники дохідної частини державного бюджету, оскільки може призвести до їх збільшення від надходження сум штрафів у разі їх застосування. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включно з відповідними розрахунками) не додається.

Висновок.

Положення проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності за порушення, що посягають на власність та у сфері охорони природи, використання природних ресурсів» (реєстр. № 13364-1 від 27.06.2025) не повною мірою відповідають усталеним правилам законодавчої техніки й вимогам щодо повноти, правової визначеності й системності змісту нормативно-правового акта та потребують уточнення.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*